

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

14/6810 - 4

11.09.2014

**Høring – Rapport fra arbeidsgruppe som har gjennomgått regelverk,
organisering og behandling av barnebortføringsaker i Norge**

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets brev av 14. mai d.å.

Utenriksdepartementet har følgende merknader:

Arbeidsgruppens vurderinger og forslag bygger på en gjennomgang av norske myndigheters samlede håndtering av internasjonale barnebortføringer, både til og fra Norge. For Utenriksdepartementets (UD) del vil barnebortføringer fra Norge bli kommentert i innspillene under. UD's innspill knytter seg i hovedsak til arbeidsgruppens endringsforslag, men også andre punkter i rapporten omtales.

Fri rettshjelp

Arbeidsgruppen foreslår under kapittel 10 punkt E 1, at barnebortføringer fra Norge innenfor Haagkonvensjonen og saker utenfor konvensjonssamarbeidet likestilles i forhold til reglene om fri rettshjelp, og at dette lovfestes i rettshjelplovens § 12 første ledd nr. 2. Utenriksdepartementet støtter dette forslaget basert på erfaring fra saker utenfor konvensjonssamarbeidet. For gjenværende i Norge vil den økonomiske belastningen ved en barnebortføring være like stor, om ikke større, ved en bortføring til et land utenfor konvensjonssamarbeidet som et land innenfor Haagkonvensjonen. Gjenværende vil ofte måtte anlegge sak i landet barnet er bortført til og benytte seg av advokatbistand der, samt ha kostnader knyttet til advokatbistand i Norge. Et mulig kriterium for at saken skal anses som en internasjonal barnebortføring som kan være berettiget til fri rettshjelp, kan være at saken er anmeldt til politiet i henhold til straffelovens § 216.

Møte med gjenværende forelder

Under «Generelle forslag» nr. 6 foreslår arbeidsgruppen at alle gjenværende i bortføringer fra Norge bør få tilbud om et møte med sentralmyndigheten. Det foreslås videre at Utenriksdepartementet bør delta på disse møtene. UD har sett hen til

arbeidsgruppens vurdering, samt erfaring fra Koordineringsenheten som danske myndigheter har etablert. På bakgrunn av arbeidsfordelingen mellom departementene støttes ikke arbeidsgruppens forslag. I den danske enheten er det tatt høyde for en mer omfattende koordinering, også opp mot vurdering av fri rettshjelp og kontakt med politi/påtalemyndighet. Utenriksdepartementet støtter for øvrig at gjenværende bør tilbys et møte, men enten med sentralmyndigheten eller Utenriksdepartementet, avhengig av om bortføringen har skjedd til et land innenfor Haagkonvensjonen eller ikke. Dette anses også å være ressursbesparende for begge departement.

Utenriksdepartementets arbeid og organisering

Arbeidsgruppen foreslår under «Generelle forslag» nr. 14 at Utenriksdepartementets arbeid med barnebortføringssaker styrkes og omorganiseres. Arbeidsgruppen peker på at man bør styrke med minimum flere saksbehandlere, og at dagens system er sårbart. UD ser forslaget i sammenheng med rapportens kapittel 7.3.4, hvor arbeidsgruppen mener at departementet bør se hen til danske myndigheters høye løsningsprosent i bortføringssaker, og anlegge en mer offensiv linje i sakene. Arbeidsgruppen mener videre at en styrking i Utenriksdepartementet indirekte vil styrke utenriksstasjonenes innsats og lede til større handlekraft mot mottakerlandets myndigheter, og at UD bør vurdere om det i større grad skal bes om at mottakerlandet foretar en velferdssjekk av barnets situasjon. Utenriksdepartementet støtter arbeidsgruppens forslag og øvrige vurderinger, og vurderer at arbeidet bør styrkes med to stillinger, hvorav den første besettes fra medio september. Ved å etablere et slikt team vil man få økt kapasitet til å anlegge en mer offensiv linje i barnebortføringssaker, både overfor mottakerlandets myndigheter, med utstrakt kontakt med begge parter i saken og med en mer omfattende involvering av utenriksstasjonene.

Observatørrolle ved utenlandske domstoler

Under «Generelle forslag» nr. 15 foreslår arbeidsgruppen at norske myndigheter bør stille som observatør ved behandlingen av en barnebortføringssak i domstol i mottakerlandet når det vurderes å være behov for det. Utenriksdepartementet støtter forslaget, som i stor grad er i tråd med dagens praksis. I saker hvor sentralmyndigheten anser at det er behov for en slik tilstedeværelse, kontaktes Utenriksdepartementet for videre vurdering. I en slik vurdering må det blant annet tas hensyn til utenriksstasjonens kapasitet, geografisk avstand og tidligere erfaringer med saker i mottakerlandet. Det vurderes også hvorvidt honorær konsul kan delta som observatør som representant for norske myndigheter. Dette gjelder særlig i land uten norsk utenriksstasjon, eller ved store geografiske avstander.

Ambassadenes bistand

Arbeidsgruppen foreslår videre i «Generelle forslag» nr. 16 at Utenriksdepartementets instruks til utenriksstasjonene om bistand i internasjonale barnebortføringer bør revideres for å sikre at gjenværende får lik og tilstrekkelig bistand ved alle norske utenriksstasjoner. Arbeidsgruppen foreslår også at instruksjonen omfatter informasjon til barnevernet. Departementet støtter arbeidsgruppens forslag, og ser den i sammenheng

med «Generelle forslag» nr. 15 om styrking og omorganisering av departementets innsats på feltet. Når UD får økt kapasitet ved etablering av et team på området, vil det være naturlig å se på muligheten for en revidert og mer omfattende instruks.

Adgang til frafall av påtale

Under «Generelle forslag» nr. 20 forslår arbeidsgruppen at påtalemyndigheten kan utstede en erklæring om at saken vil bli henlagt eller at påtale ikke vil bli reist dersom bortfører reiser tilbake til Norge med barnet. I saker om bortføring til land utenfor konvensjonssamarbeidet, løses ofte sakene ved en minnelig løsning eller megling mellom foreldrene. En slik erklæring kan bli en viktig faktor for å motivere bortfører til å returnere med barnet, og Utenriksdepartementet har erfaring fra flere saker hvor problemstillingen har kommet opp. I og med at sakene pågår over lang tid, kan behovet for å anmelde være viktig for å lokalisere bortfører og barnet i startfasen, men deretter virke mot sin hensikt i en forsøk å komme til en minnelig løsning. Utenriksdepartementet støtter derfor arbeidsgruppens forslag.

Utstedelse av pass

Arbeidsgruppen foreslår under «Generelle forslag» nr. 22 at foreldre med felles foreldreansvar bør underrettes før pass utstedes til barn i tilfelle hvor det ikke kreves samtykke, jf. passlovens § 41 om «stuttare utenlandsopphold». Utenriksdepartementets erfaring er at de aller fleste saker omhandler foreldre med felles foreldreansvar, og hvor barnet er ulovlig tilbakeholdt etter det som var ment å være et kortere opphold i utlandet. Dersom denne muligheten til å utstede pass uten å underrette den andre forelderens avskjæres, vil det kunne forhindre bortføringer fra Norge. UD støtter derfor arbeidsgruppens forslag.

Utgifter til barnets hjemreise

Under «Generelle forslag» nr. 24 forslås det en mer liberal praksis for innvilgelse av rettshjelp til dekning av barnets hjemreise. Etter Utenriksdepartementets erfaring er bortføringssaker ofte både langvarige og medfører en stor økonomisk utfordring for gjenværende. Praktisk tilrettelegging av en hjemreise for barnet er noe av det utenriktjenesten kan bistå med, og markerer en avslutning på saken. Utenriktjenesten har dog ikke mulighet for å yte økonomisk bistand til reisen. Dersom gjenværende mottar fri rettshjelp i saken, bør utgifter til barnets hjemreise omfattes av dette der man ser behov for det. Økonomiske hindringer bør ikke være årsaken til at et barn ikke returneres til Norge. Utenriksdepartementet støtter således arbeidsgruppens forslag.

Passutstedelse til barn

UD ønsker også å komme med innspill til kapittel 6 om utstedelse av pass til barn. Arbeidsgruppen skriver i punkt 6.12.2 at utenriksstasjonene kan benytte unntaksbestemmelsen i passlovens § 4 tredje ledd i tilfeller hvor bortfører nekter å samtykke til passutstedelse til barn som befinner seg i utlandet etter en barnebortføring. I henhold til denne bestemmelsen kan pass utstedes uten samtykke i

særlige tilfeller dersom det er åpenbart ubetenkelig. Utenriksdepartementet kontaktet 12.12.2012 Justis- og beredskapsdepartementet per brev og ba om at det vurderes å innføre en egen lov- eller forskriftsbestemmelse for disse tilfellene. Bakgrunnen var at praktiseringen av denne hjemmelen krever at den enkelte utenriksstasjonen må tolke den nevnte hjemmelen utvidet, for slik å omfatte saker hvor barnet er bortført eller etterlatt i utlandet. Formålet med en egen bestemmelse bør være å gjenopprette barnets normaltilstand med fast bosted i Norge. Departementet fastholder at det er behov for en slik bestemmelse.

Etterlysning

UD vil videre spille inn en problemstilling i forhold til punkt 7.3.4 om etterlysning av bortfører og barn. Ved etterlysninger via Interpol forplikter staten som legger inn etterlysningen seg til selv å sende tjenestemenn til det aktuelle landet og hente vedkommende som blir arrestert på grunnlag av etterlysningen. Kostnadene for denne reisen må dekkes av det lokale politidistriktet i Norge, som iverksetter etterlysningen. Utenriksdepartementet har i enkeltsaker erfart at økonomiske begrensninger i hvert enkelt lokalt politidistrikt fører til at etterlysninger gjennom Interpol ikke gjennomføres. Ettersom reiseavstand fra Norge p.t. er avgjørende for om et lokalt politidistrikt har økonomiske midler til å etterlyse gjennom Interpol, vil det føre til en de facto forskjellsbehandling av barnebortføringssaker mellom land på pga reisekostnader. Etterlysning er ofte et viktig virkemiddel i barnebortføringssaker. Det fremstår som bekymringsverdig at økonomiske kostnader av denne forholdsvis beskjedne størrelsesorden kan bli avgjørende for om et barn tilbakeføres til Norge. Utenriksdepartementet foreslår derfor at ordningen som i realiteten kan bety at potensielt effektive tiltak i barnebortføringssaker begrenses av det enkelte politidistrikts reisebudsjett blir vurdert endret.

Med vennlig hilsen

Øyvind Hernes
underdirektør

Mette Kristin Ek
rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.